

รูปลักษณะของหน่วยยสถาน

การที่ผู้วิจัยเสนอเรื่องรูปลักษณะของหน่วยยสถานในภาษาไทยแยกจากเรื่องของคำยสถานนั้นก็ควยเล็งเห็นว่า หน่วยยสถานนี้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการยสถานคำ และการกำหนดประเภทของคำยสถานทั้งประเภทใหญ่และประเภทยอย ดังที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 3 อนึ่ง การศึกษาเรื่องรูปลักษณะของหน่วยยสถานแยกออกมาทางหากนี้ ก็จะทำให้ได้ศึกษาหน่วยยสถาน ทุกหน่วยที่ใช้ในการประกอบคำยสถานทุกชนิดทั้งที่ปรากฏในภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และในภาษากวีนิพนธ์

หน่วยยสถานจะจำแนกตามรูปลักษณะได้ 2 ประเภท หน่วยยสถานทั้ง 2 ประเภทนี้มีลักษณะที่แตกต่างกันในรายละเอียด ดังจะได้แยกเสนอทีละประเภท ดังนี้

5.1 หน่วยยสถานต่างรูป

หน่วยยสถานต่างรูปนี้ จะแบ่งตามตำแหน่งที่ปรากฏในคำยสถานแต่ละประเภท ดังนี้

5.1.1 หน่วยหน้าศัพท์ หน่วยหน้าศัพท์จำแนกตามรูปลักษณะได้ 4 พวก คือ

5.1.1.1 หน่วยหน้าศัพท์เสียงเดียว คือหน่วยหน้าศัพท์ที่มีรูปลักษณะเป็นพยัญชนะเสียงเดียว เมื่อปรากฏในคำยสถานจะออกเสียงควบกับพยัญชนะต้นของหน่วยคำมูลฐาน มีอยู่ 7 รูปลักษณะ คือ

(1)	/ก-/	ปรากฏหน้าคำยสถาน	เช่น กราบ กรัด กริบ กริ่ง
(2)	/ข-/	ปรากฏหน้าคำยสถาน	เช่น ขวัญ ขวาง
(3)	/ค-/	ปรากฏหน้าคำยสถาน	เช่น ครอบ ครัด เกรง กระทบ
เคลื่อน
(4)	/ต-/	ปรากฏหน้าคำยสถาน	เช่น ตริ ตรึง

- (5) /ป-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น ปราบ ปราย ปลง
ปลด
- (6) /พ-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น เปรียก พร่อง เปรี้ยว
พรำ พลย
- (7) /ผ-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น ผละ ผลาย ผลย

5.1.1.2 หน่วยหน้าศัพท์พยางค์เดี่ยว คือหน่วยหน้าศัพท์ที่มีรูปเป็นหน่วยคำพยางค์เดี่ยว เมื่อปรากฏในคำยसानจะคงรูปและเสียงของหน่วยหน้าศัพท์ไว้ตามเดิม แต่หน่วยคำมูลฐานจะมีทั้งที่คงรูปและเสียงไว้ หรือเปลี่ยนรูปหรือเสียงไปจากเดิมด้วยอิทธิพลของหน่วยหน้าศัพท์ หน่วยหน้าศัพท์รูปนี้จำแนกตามรูปลักษณะที่ปรากฏในคำยसानได้ 4 พวกคือ

1) หน่วยหน้าศัพท์พยางค์เดี่ยวซ้ำเสียง คือหน่วยหน้าศัพท์ที่มีเสียงซ้ำกับเสียงพยัญชนะต้นของหน่วยคำมูลฐาน หน่วยหน้าศัพท์ชนิดนี้มี 1 หน่วยคำ และเท่าที่รวบรวมได้หน่วยคำหน่วยนี้มีรูปที่ใช้ในภาษา ซึ่งเป็นหน่วยย่อยของหน่วยคำ จำนวน 58 รูป

- (1) /กาะ-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น กาะกัว๊ก กาะกัว๊ด
กาะแกวง
- (2) /กระ-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น กระกร๊ต กระกรุ่น
กระกลับกลอก กระเกริ่น กระเกริก
- (3) /กะ-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น กะกอง กะก๊ก
กะเกาะ
- (4) /ชวะ-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น ชวะไชว ชวะไชว-
เชวีย
- (5) /ชะ-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น ชะชำ ชะแซน
ชะแซน
- (6) /คระ-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น คระคราง คระคร๊ก
คระโครม

- (7) /คละ-/ ปรากฏหน้าคำยสวาน เช่น คละคลุง คละคลำ คละคลำ
คละคลาย
- (8) /คะ-/ ปรากฏหน้าคำยสวาน เช่น คะคอย คะคาน คะคิง
คะคอม คะคอย
- (9) /งะ-/ ปรากฏหน้าคำยสวาน เช่น งะงก งะงับ งะง้อง
งะงอบ งะงัก
- (10) /จะ-/ ปรากฏหน้าคำยสวาน เช่น จะจา จะแจง จะแจม จะใจ
- (11) /ฉะ-/ ปรากฏหน้าคำยสวาน เช่น ฉะฉัก ฉะฉาค ฉะฉอย ฉะฉี
ฉะฉำ
- (12) /ฉำ-/ ปรากฏหน้าคำยสวาน /คำ คือ ฉำฉะ
- (13) /ชะ-/ ปรากฏหน้าคำยสวาน เช่น ชะชอง ชะชิต
- (14) /ชะ-/ ปรากฏหน้าคำยสวาน เช่น ชะชราว ชะชิบ ชะชาะ
ชะเชียบ
- (15) /คะ-/ ปรากฏหน้าคำยสวาน เช่น คะคัก คะคอม คะคุม าลา
- (16) /คั้ง-/ ปรากฏหน้าคำยสวาน เช่น คั้งเคิม
- (17) /ตระ-/ ปรากฏหน้าคำยสวาน เช่น ตระเตรียม ตระเตรน
- (18) /ละ-/ ปรากฏหน้าคำยสวาน เช่น ละเลียบ ละลัก ละลัน าลา
- (19) /ทะ-/ ปรากฏหน้าคำยสวาน เช่น ทะหัก ทะทาว ทะทาย าลา
- (20) /นม-/ ปรากฏหน้าคำยสวาน เช่น นมนาน
- (21) /นวย-/ ปรากฏหน้าคำยสวาน เช่น นวยนาค
- (22) /บ้ำ-/ ปรากฏหน้าคำยสวาน เช่น บ้ำบัก บ้ำบาย
- (23) /ประ-/ ปรากฏหน้าคำยสวาน เช่น ประปราย ประเปรียง
ประเปรียว าลา
- (24) /ปะ-/ ปรากฏหน้าคำยสวาน เช่น ปะปน
- (25) /ผะ-/ ปรากฏหน้าคำยสวาน เช่น ผะผก ผะผอง ผะผาย าลา

- (26) /ผัก-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น ผักไผ่
- (27) /พะ-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น พะพาน พะพิง พะเพิง ฯลฯ
- (28) /เพรา-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น เพราพริง
- (29) /เพรียม-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น เพรียมพราย
- (30) /แพรว-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น แพรวพราย แพรวพราว
- (31) /เพา-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น เพาพะงา เพาพาล
- (32) /พะ-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น พะพัด พะพั้น พะพ่าย ฯลฯ
- (33) /มะ-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น มะมี มะเมื่อย
- (34) /มั่ง-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น มั่งมี มั่งคั่ง
- (35) /ยอง-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น ยองโยย ยองโย
- (36) /ยะ-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น ยะยอบ ยะยับ ยะยาย ฯลฯ
- (37) /ยับ-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น ยับยาบ ยับยาน ยับยั้ง
- (38) /เยี้ย-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น เยี้ยใหญ่
- (39) /เยี้ยว-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น เยี้ยวยา เยี้ยวยอง
- (40) /ระ-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น ระรวย ระรอง ระรอน
ระริก ฯลฯ
- (41) /รัง-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น รังแรก รังรักษ์
- (42) /รา-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น ราเริง
- (43) /รำ-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น รำราญ รำรงค์ รำไร
- (44) /ละ-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น ละลา ละลาน ละลียบ
ละเลาะ ฯลฯ
- (45) /ลำ-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น ลำเลาะ ลำเล็ก ลำเลียง
- (46) /วะ-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น วะวาบ วะวอน วะวาง
วะวาย
- (47) /วิ-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น วิวิ้น วิภาค วิหลัน

- (48) /แวน-/ ปรากฏหน้าคำยसान 1 คำ คือ แวนไว
- (49) /สะ-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น สะสม สะสวย สะสง
- (50) /สำ-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น สำสร้าง
- (51) /ทะ-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น ทะหาย ทะหาย ทะแทน
ทะหับ ฯลฯ
- (52) /หละ-/ ปรากฏหน้าคำยसान 1 คำ คือ หละหลวม
- (53) /อะ-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น อะเอ้อย อะอ้อย อะเอ้อย
 ฯลฯ
- (54) /อา-/ ปรากฏหน้าคำยसान 1 คำ คือ อาองค์
- (55) /อ้า-/ ปรากฏหน้าคำยसान 1 คำ คือ อ้าอึ้ง
- (56) /อก-/ ปรากฏหน้าคำยसान 2 คำ คือ ออกอาจ ออกกรรจ
- (57) /เอิบ-/ ปรากฏหน้าคำยसान 1 คำ คือ เอิบอวย
- (58) /ฮัก-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น ฮักหวา ฮักเหิม ฮักหาญ ฮักโหม

2) หน่วยหน้าศัพท์พยางค์เดี่ยวไม่ซ้ำเสียง คือหน่วยหน้าศัพท์ที่มีเสียงต่างกับเสียงอักษรของพยัญชนะต้นของหน่วยคำมูลฐาน หน่วยหน้าศัพท์มีอยู่ 70 หน่วยคำ

- (1) /กน-/หรือ/กัล-/หรือ/กกร-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น กนเหิม
กกรโหย กัลเวา
- (2) /กระ-/หรือ/กะ-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น กระโจน กระดม
กระเคี้ยว กระไร กระยางก กระพอม
- (3) /กระ-/หรือ/กะ-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น กระจิบ กระทุง กระจอก
กระเจด กะโถม
- (4) /การ-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น การเกษตร การเรียน การพัฒนา
- (5) /กำ-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น กำบัง กำพืด กำชาย กำทวน
- (6) /ข-/หรือ/ชะ-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น ขยำ ขยำ ขยิก ขยิบ
ชะยิก
- (7) /ขี้-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น ขี้
ขี้ออน ขี้โกง

- (8) /ความ-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เชน ความรัก ความลับ ความอาย
- (9) /คะ-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เชน คะหวน คะหิว
- (10) /คะ-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เชน คะไน คะไซว
- (11) /จ-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เชน จริง จราญ
- (12) /จะ-/หรือ/คะ-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เชน จะซาบ จะเซ จะกวค
คะซาบ คะเซ คะกวค
- (13) /จับ-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เชน จับเคิม
- (14) /จำ-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เชน จำเคิม จำหวย จำพวก จำแบ
จำอวก ฯลฯ
- (15) /ฉ-/หรือ/ฉะ-/หรือ/ชะ-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เชน ฉกาจ ฉบัค
ฉมอง ฉะออน ฉะรอย ฉะฉา ฉะออน ฉะง่า
- (16) /ชะ-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เชน ชะเอม ชะคราม ชะพลู ฯลฯ
- (17) /ชาว-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เชน ชาวไร ชาวสวน ชาวไทย ชาววัง
- (18) /คั้น-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน 1 คำ คือ คั้นเหม
- (19) /ค้ำ-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน 1 คำ คือ ค้ำอวก
- (20) /คิ-/หรือ/คี่-/หรือ/อิ-/หรือ/อี-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เชน คินัน หรือ
คินัน หรือ อินัน หรือ อีนัน
- (21) /เคี้ยค-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน 1 คำ คือ เคี้ยคินัน
- (22) /คะ-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เชน คัวค ครอบ
- (23) /คะ/หรือ/คะ-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เชน คะพอง คะอร คะแบน
คะกรวย คะลุษ คะกาย คะกรอม คะวัน
- (24) /คะ-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เชน คะโก คะแบก คะไคร้ คะโกก
คะเพียน คะพาบ
- (25) /ค้ำ-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน 2 คำ คือ ค้ำยาง ค้ำพรวด
- (26) /ฉ-/หรือ/ฉะ-/หรือ/ชะ-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เชน ฉล้า ฉวัค ฉลาก
ฉลม ฉะเกิน ฉะวาย

- (27) /ท-/หรือ/ช-/หรือ/พ-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เช่น ทแกล้ว ทกล้า
ทนาย ชชี่ ชทาว พนาย
- (28) /ท้ง-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เช่น ท้งหมค ท้งป่วง ท้งกลม
- (29) /ทุ-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เช่น ทุน
- (30) /นง-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เช่น นงนุช นงพาล นงเขาว นงพะงา
นงลัษณ
- (31) /นัค-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เช่น นัคเลง นัคเรียน นัคกีฟ้า นัครบ
- (32) /นาง-/หรือ/อี่-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เช่น นางเล็ง นางรม
นางแอน อี่เล็ง อี่รม อี่ลุ่ม
- (33) /นา-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เช่น นารัก นาเกลียด นากลัว
- (34) /บง-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน 1 คำ คือ บงการ
- (35) /บ้ง-/หรือ/บัน-/หรือ/บ่า-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เช่น บ้งเกศ
บ้งคม บ้งควร บันคด บันคาล บันลือ บ่าเพ็ญ
- (36) /บา-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน 1 คำ คือ บาธรรม
- (37) /บาง- ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เช่น บางที่ บางพวก บางคน บางเวลา
- (38) /บัค-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เช่น บัคเคียว
- (39) /ประ-/หรือ/ปะ-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เช่น ประท้วง ประชิต
ประกอบ ประจำ ประจุ ประเคียว ปะเอง ปะเตะ ปะชาว
- (40) /ผ-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เช่น ผจง ผส่าน ผชม ผเคิม ผเคียง ผสม
- (41) /ผุ-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เช่น ผุคน ผุคี่ ผุนอย ผุใหญ่ ผุราย
- (42) /ผี-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เช่น ผีจักร ผีเทา ผีปาก ผีมือ ผีพาย
- (43) /พระ-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เช่น พระนาง พระกร พระครู พระองค์
- (44) /พะ-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เช่น พะเนิน พะเยิบ พะวน
- (45) /เพิก-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เช่น เพิกถอน เพิกเฉย
- (46) /ภู-/ ปรากฏหน้าคำย่ส่าน เช่น ภูเช่า ภูพาน ภูผา

- (47) /มะ-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น มลวก มละ มล่าง มลาว
- (48) /มะ-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น มะกรูด มะเกลือ มะขาม มะพร้าว
- (49) /มัก-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น มักไค มักาย มักใหญ่
- (50) /ยีน-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น ยินคี่ ยินร้าย ยินใจ
- (51) /ยี่-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น ยี่สิบ ยี่สิบห้า
- (52) /ระ-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น ระคน ระคาย ระยอ ระหวาย
- (53) /รัง-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น รังสฤษฎ์ รังสรรค์
- (54) /รำ-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น รำยอย
- (55) /ละ-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น ละอาย ละวาด ละโมบ ละคึก
- (56) /ลำ-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น ลำเพา ลำเพ็ญ ลำพอง ลำเอียง
- (57) /วิ-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น วิมลวิ วมลาก วิจารณ์ วิโลม
- (58) /สม-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น สมยอม สมร สมคบ สมทบ
- (59) /ส-/หรือ/สะ-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น สะคม สะคราน สะเค็ด
สะคิง สละ สลด
- (60) /สำ-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น สำทับ สำรวม สำรอง สำรับ
- (61) /อ-/หรือ/อะ-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น อนึ่ง อคติ อกฤษ อะนั้น
อะนี้ อะไร
- (62) /อัญ-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น อัญชยม อัญเชิญ
- (63) /อาย-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น อายบา อายเบี้ยว อายชัน อายหนู
- (64) /อำ-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น อำพราง อำลา
- (65) /อิค-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น อิคโรย
- (66) /อี-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น อีแกง อีเห็น อีงุ่ม อีเข่า อีเกร็ง
อีรม
- (67) /อิ-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น อิศตรี
- (68) /อุก-/ ปรากฏหน้าคำผาน เช่น อุกกรรจ อุกอาจ

- (69) /เอิก-/ ปรากฏหน้าคำसान 1 คำ คือ เอิกเกริก
 (70) /หะ-/ ปรากฏหน้าคำसान เช่น หะแรก หะเริ่ม

3) หน่วยหน้าศัพท์พยางค์เดี่ยวซ้ำเสียงแบบเน้น คือหน่วยหน้าศัพท์ที่มีเสียงซ้ำกับเสียงพยัญชนะต้น เสียงสระ และพยัญชนะสะกด (ถ้ามี) ของหน่วยคำมูลฐาน แต่จะมีเสียงวรรณยุกต์แตกต่างกับหน่วยคำมูลฐาน คือมีเสียงวรรณยุกต์ที่เปลี่ยนขึ้น (rising tone) และจะมีระดับเสียงสูงกว่า เสียงวรรณยุกต์ของหน่วยคำมูลฐาน หน่วยหน้าศัพท์ชนิดนี้แม้จะมีรูปแตกต่างกันไปตามรูปลักษณะของหน่วยคำมูลฐาน ก็ถือได้ว่ามีอยู่เพียง 1 หน่วยคำ หน้าศัพท์โดยส่วนรวมของหน่วยคำนี้คือ เน้นหรือย้ำความหมายของหน่วยคำมูลฐาน ถ้ากำหนดเป็นความหมายกลาง ๆ จะมีความหมายว่า "มาก, ยิ่ง, นึก"

ตัวอย่าง

ช่วยช่วย	คึกคึก	เลือกเลือก	
ชาวสาว	ฮิวฮิว	เรงเรง	
เกงเกง	ฮ้างหาง	ร๊บริบ	ร๊วยรวย ฯลฯ

คำที่ขีดเส้นใต้ข้างบนนี้คือหน่วยหน้าศัพท์พยางค์เดี่ยวซ้ำเสียงแบบเน้น

4) หน่วยหน้าศัพท์พยางค์เดี่ยวเปลี่ยนเสียงสระ

หน่วยหน้าศัพท์รูปนี้จะมีเสียงพยัญชนะต้น พยัญชนะสะกด และเสียงวรรณยุกต์ซ้ำกับหน่วยคำมูลฐาน และจะมีเสียงสระแปรเปลี่ยนไป 2 ลักษณะ

(1) เสียงสระของหน่วยหน้าศัพท์ จะเปลี่ยนไปเป็นเสียงสระที่เกิดในระดับเดียวกับเสียงสระ¹ ของหน่วยคำมูลฐาน

ตัวอย่าง

เปลี่ยนเป็นเสียงสระหลังเพื่อเข้าคู่กับสระหน้าในหน่วยคำมูลฐาน เช่น
- ไซสระ / ɛ, ɛ̄ / คู่กับสระ / ɪ, ɪ̄ / ดังคำขาน เช่น กรุ่มกรุ่ม กุกกิก จูจู้ ฯลฯ

¹ ดูคำอธิบายเรื่องเสียงสระ ใน อุดม วโรตมสิขจิตต์, ภาษาศาสตร์เบื้องต้น (พระนคร : หนวยศึกษานิตเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, 2513) หน้า 73 - 76 ที่ว่า

เสียงสระเป็นใจกลางของพยางค์ คือเป็นส่วนที่ให้พยัญชนะมาเกาะหน้าเกาะหลัง แล้วเกิดเป็นพยางค์ขึ้น การออกเสียงสระในภาษาไทยนั้นลักษณะที่สำคัญในการออกเสียงขึ้นอยู่กับ

1. ความสูงต่ำของลิ้น
2. ส่วนหน้าหลังของลิ้น
3. การห่อของริมฝีปาก

นอกจากนี้ คร. อุดม วโรตมสิขจิตต์ ได้กำหนดตำแหน่งเสียงสระในภาษาไทยไว้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

		<u>สระเดี่ยว</u>					
		<u>หน้า</u>		<u>กลาง</u>		<u>หลัง</u>	
		สั้น	ยาว	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว
สูง		ɪ	ɪ̄	ɪ	ɪ̄	ɪ	ɪ̄
กลาง		ɛ-ะ	ɛ-	ɛ-อะ	ɛ-อ	โ-ะ	โ-
ต่ำ		แ-ะ	แ-	ะ	า	เ-าะ	-อ
		<u>สระประสม</u>					
		เ- ⁴ ยะ	เ- ⁴ ย	เ- ⁴ อะ	เ ⁴ -อ	- ⁴ วะ	- ⁴ ว

- ใช้สระ /โ-ะ, โ/ คู่กับสระ /เ-ะ, เ/ คึงตัวอย่างคำย่ำน เช่น โอนเอน โงกเงก โซเซ
- ใช้สระ /เ-าะ, -อ/ คู่กับสระ /แ-ะ, แ-/ คึงตัวอย่างคำย่ำน เช่น กลอมแกลม จอแจ เปาะแปะ เคะะคะะ ฯลฯ
- ใช้สระ /-ัว/ คู่กับสระ /แ-/ คึงตัวอย่างคำย่ำน เช่น ปรวนแปร
- ใช้สระ /เ-ื่อ/ คู่กับสระ /แ-/ คึงตัวอย่างคำย่ำน เช่น เซื่อนแซ

(2) เสียงสระของหน่วยหน้าศัพท์ จะเปลี่ยนไปเป็นเสียงสระที่เกิดต่างระดับกับเสียงสระของหน่วยคำมูลฐาน การเปลี่ยนเสียงสระชนิดนี้จะแบ่งได้ 3 พวก คือ

ก. เปลี่ยนเป็นเสียงสระหน้า เพื่อเข้าคู่กับสระต่ำของหน่วยคำมูลฐาน

เช่น

- / / คู่กับสระ /ะ/ เช่น ชิงชัง
- /เ-ะ, เ-/ คู่กับ /ะ, ำ/ เช่น เห่งห่ง
- /แ-ะ, แ-/ คู่กับ /ะ, ำ/ เช่น แพรงพราย

ข. เปลี่ยนเป็นเสียงสระกลาง เพื่อเข้าคู่กับสระต่ำในหน่วยคำมูลฐาน

- /เ-อะ, -อ/ คู่กับ /ะ, ำ/ เช่น เริคร่าง เหวอะหะ

ค. เปลี่ยนเป็นเสียงสระหลัง เพื่อเข้าคู่กับสระต่ำในหน่วยคำมูลฐาน

- /ง/ คู่กับ /ะ, ำ/ เช่น ปุปะ ฉุฉาย กรุกราย ฯลฯ
- /โ-ะ, โ/ คู่กับ /ะ, ำ/ เช่น โยงยาง ไครงคราง

5. 1. 1.3 หน่วยหน้าศัพท์ 2 และ 3 พยางค์ จำแนกตามรูปลักษณะที่ปรากฏหน้าคำย่ำนได้ 2 พวก คือ

1) หน่วยหน้าศัพท์เสริมสร้อย คือหน่วยหน้าศัพท์ 2 หรือ 3 พยางค์ ที่มีพยางค์แรกหรือพยางค์แรกและพยางค์ที่ 2 มีเสียงซ้ำกับพยางค์แรกหรือ 2 พยางค์แรกของหน่วยคำมูลฐาน แต่พยางค์ที่สองหรือพยางค์ที่ 3 ของหน่วยหน้าศัพท์ จะมีพยัญชนะต้นและเสียงวรรณยุกต์ซ้ำกับพยางค์ที่สองหรือพยางค์ที่ 3 ของหน่วยคำมูลฐาน โดยจะเปลี่ยน

เสียงสระและพยัญชนะสะกดไปจากเดิม หน่วยหน้าศัพท์ชนิดนี้จะแยกได้ 2 พวก คือ

1.1 หน่วยหน้าศัพท์สองพยางค์เสริมสร้อย คือหน่วยหน้าศัพท์เสริมสร้อย 2 พยางค์ที่มีเสียงสระและพยัญชนะสะกดของพยางค์ที่ 2 แตกต่างกับพยางค์ที่ 2 ของหน่วยคำมูลฐาน แยกได้ 2 ลักษณะ คือ

(1) ถ้าพยางค์ที่ 2 ของหน่วยคำมูลฐานมีพยัญชนะสะกดเป็นเสียง นาสิกและอรรธสระ/ง, น, ม, ย, ว/ หน่วยหน้าศัพท์พยางค์ที่ 2 จะประสมควยสระ/โ-ะ/ และมี /ง/ เป็นพยัญชนะสะกด

ตัวอย่าง

อาหฺงอาหฺหาร

สฺหวงสฺวรฺรคฺ

ชฺหมงชฺมา

ปรฺทงปรฺทว าลา

(2) ถ้าพยางค์ที่ 2 ของหน่วยคำมูลฐานมีพยัญชนะสะกดเป็นเสียงกัก /ก, ค, บ, ? /² พยางค์ที่ 2 ของหน่วยหน้าศัพท์จะประสมควยสระ /โ-ะ/ มีเสียงพยัญชนะ /ก/ สะกด

ตัวอย่าง

กฺระชฺกฺกฺระชฺบ

มฺลคฺมฺล

มฺรคฺมฺระ

ชฺวคฺชฺวค

สฺหลคฺสลบ าลา

² เสียง ? ที่อยู่ในเครื่องหมาย / / นั้นใช้แทนเสียงพยัญชนะ /อ/ ในภาษาไทย

1.2 หน่วยหน้าศัพท์สามพยางค์เสริมสร้อย คือหน่วยหน้าศัพท์ที่มีพยางค์แรก และพยางค์ที่ 2 ซ้ำกับ 2 พยางค์แรกของหน่วยคำมูลฐาน และมีเสียงสระและพยัญชนะสะกดของพยางค์ที่ 3 แตกต่างกับพยางค์ที่ 3 ของหน่วยคำมูลฐาน หน่วยหน้าศัพท์ชนิดนี้จะมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ

(1) ถ้าพยางค์ที่ 3 ของหน่วยคำมูลฐานมีพยัญชนะสะกดเป็นเสียงนาสิก และอรรษสระ /ง, น, ม, ย, ว/ หน่วยหน้าศัพท์พยางค์ที่ 3 จะประสมด้วยสระ /โ-ะ/ และมี /ง/ เป็นพยัญชนะสะกด

ตัวอย่าง

สหวัคคิงส์วัคคี

รากษะคิงราชฎร

ปราคถะหนงปรารรณา

ทริคสะคิงทณฐฎี าลา

(2) ถ้าพยางค์ที่ 3 ของหน่วยคำมูลฐานมีพยัญชนะสะกดเป็นเสียงกัก /ก, ค, บ, ?/ พยางค์ที่ 3 ของหน่วยหน้าศัพท์จะประสมด้วยสระ /โ-ะ/ มี /ก/ เป็นเสียงพยัญชนะสะกด

ตัวอย่าง

พิคสะหวกพิศวาส

พิคสะคกพิศค

รากษะรุกรราชรด

รากษะวกรราชวัตร

สังกะวกสังกะวาค าลา

2) หน่วยหน้าศัพท์ 2 พยางค์ไม่ซ้ำเสียง คือหน่วยหน้าศัพท์ที่มีรูปเป็นหน่วยคำ 2 พยางค์ ซึ่งไม่ซ้ำเสียงกับพยัญชนะต้น สระ พยัญชนะสะกด หรือเสียงวรรณยุกต์ของหน่วย คำมูลฐาน หน่วยคำชนิดนี้จะมีอยู่ 22 หน่วยคำ คือ

(1) /จร-/หรือ/จระ-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น จรแกว่ง จรคั้ง จรลวง จระบาน จระคลุม จระเข้ จระชาย ฯลฯ

(2) /จุล-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น จุลจอม จุลภาค จุลกรีน จุลทรศน์ ฯลฯ

(3) /จร-/หรือ/จระ-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น จรราง จรริน จรแรง จระลัค จระลำ จระอับ จระมน ฯลฯ

(4) /จร-/หรือ/จระ-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น จรสาย จรทค จรทน จรยศ จรกันการ ฯลฯ

(5) /นানা-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น นานาชาติ นานาคติ นานาพันธุ์ นานาประการ นานาชนิด ฯลฯ

(6) /นिर-/หรือ/เนร-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น นिरทุกข์ นिरภัย นිරโศก เนรคุณ เนรเทศ เนรนาถ ฯลฯ

(7) /ปฏิ-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น ปฏิกริยา ปฏิทิน ปฏิภาค ปฏิปักษ์ ฯลฯ

(8) /ปรา-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น ปราชัย ปราชิต ปราภพ ฯลฯ

(9) /ปริ-/หรือ/บริ-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น ปริกรรม ปริจาค ปริณายก บริการ บริสทธิ์ บริภังค์ ฯลฯ

(10) /มท-/หรือ/มหา-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น มทกรรม มหาชน มหาชาติ มหาราช มหาละลวย มหาประเทศ ฯลฯ

(11) /ยุว-/หรือ/ยุพ-/หรือ/เยาว-/ ปรากฏหน้าคำยसान เช่น ยุวชน ยุวราช ยุพราช ยุพยง เยาวราช เยาวยอก เยาวลักษณะ เยาวมาลย์ ฯลฯ

(12) /สท-/ ปรากฏหน้าคำย่อด้าน เช่น สทภาพ, สทชาติ สทธรรม
สทพาน สทกรรม ฯลฯ

(13) /สาร-/หรือ/สาระ-/ ปรากฏหน้าคำย่อด้าน เช่น สารพัน
สารรูป สารเลว สาระวอน สาระโลก ฯลฯ

(14) /สว-/หรือ/เสว-/ ปรากฏหน้าคำย่อด้าน เช่น สวลักษณ์
สวพรรณ เสวคนธ์ เสวรส เสวภาคย ฯลฯ

(15) /อน-/ ปรากฏหน้าคำย่อด้าน เช่น อนเนก อนันต์ อนเนกรรณประ-
โยค ฯลฯ

(16) /อป-/หรือ/อัป-/ ปรากฏหน้าคำย่อด้าน เช่น อปภาคย
อปมงคล อปยศ อัปลักษณ์ อัปภาคย ฯลฯ

(17) /อร-/ ปรากฏหน้าคำย่อด้าน เช่น อรไท อรนุช อรอนงค์ ฯลฯ

(18) /อว-/ ปรากฏหน้าคำย่อด้าน เช่น อวชัย อวเคราะห์

อวชาติ ฯลฯ

(19) /อช-/ ปรากฏหน้าคำย่อด้าน เช่น อชिरาช อชิสีล อชิปัญญา ฯลฯ

(20) /อภ-/ ปรากฏหน้าคำย่อด้าน เช่น อภิราม อภिरูป อภิรมย

อภินาล อภิสัทธี ฯลฯ

(21) /อนุ-/ ปรากฏหน้าคำย่อด้าน เช่น อนุกระเบียด อนุรักษ์

อนุกาชาค อนุโลม ฯลฯ

5.1.2 หน่วยอุปสรรค คือหน่วยที่ใช้ประกอบหน้าหน่วยคำมูลฐานที่มี 2 พยางค์
หน่วยอุปสรรคจะมีลักษณะเป็นหน่วยคำ 1 หรือ 2 พยางค์ ที่มีรูปเหมือนกับรูปที่หนึ่ง จะปรากฏ
หน้าพยางค์แรก และอีกรูปหนึ่งจะปรากฏหน้าพยางค์ที่ 2 ของหน่วยคำมูลฐาน หน่วยอุป-
สรรคจะแบ่งตามรูปลักษณะได้ 2 พวก คือ

1) หน่วยอุปสรรคพยางค์เดียว คือหน่วยอุปสรรคที่มีรูปเป็นหน่วยคำพยางค์เดียว ปรากฏหน้าพยางค์ทั้ง 2 ของหน่วยคำมูลฐาน หน่วยอุปสรรคชนิดนี้มี 21 หน่วยคำ คือ

(1) /กระ....กระ/หรือ/กะ.....กะ/ ปรากฏในคำสถาน เช่น กระชกกระชอย กระเมิดกระเมี้ยน กระจุมกระจิม กระตุกกระตึก กระโชกระเซ ฯลฯ

(2) /ช....ช/หรือ/ชะ.....ชะ/ ปรากฏในคำสถาน เช่น ชุกชกิชมิบ ชมอมชะแมม ฯลฯ

(3) /ค....ค/ ปรากฏในคำสถาน เช่น แครงเคี้ยว คีกรอ ฯลฯ

(4) /จะ...จะ/ ปรากฏในคำสถาน เช่น จะแจมจะแจง ฯลฯ

(5) /จน...จน/ ปรากฏในคำสถาน เช่น จนตึกจนตั้น จนมีจนคำ ฯลฯ

(6) /ชะ...ชะ/ ปรากฏในคำสถาน เช่น ชะคีชะราย

(7) /ชั่ว...ชั่ว/ ปรากฏในคำสถาน เช่น ชั่วครั้งชั่วคราว ชั่วครู-ชั่วยาม ฯลฯ

(8) /ตะ...ตะ/ ปรากฏในคำสถาน เช่น ตะกุกตะกัก ตะคลับตะคล้าย ตะปมตะป่า ตะปัดตะปอง ฯลฯ

(9) /ตุ...ตุ/ ปรากฏในคำสถาน เช่น ตุปัดตุเป้ ตุปัดตุป่อง ฯลฯ

(10) /ประ...ประ/หรือ/ปะ...ปะ/ ปรากฏในคำสถาน เช่น ประสี-ประสา ประจิมประเจอ ประเลาประโลม ปะโลปะเล ประติดปะตอ ปะเหลาะปะแหละ ฯลฯ

(11) /พะ...พะ/ ปรากฏในคำสถาน เช่น พะรุงพะรัง

(12) /มอ...มอ/ ปรากฏในคำสถาน เช่น มอลอกมอแลก

(13) /ระ...ระ/ ปรากฏในคำสถาน เช่น ระเกะระกะ

(15) /ลำ...ลำ/ ปรากฏในคำสถาน เช่น ลำทักลำโคน

(16) /สม...สม/ ปรากฏในคำสถาน เช่น สมบุกสมบัน

(17) /สุ....สุ/ ปรากฏในคำสถาน เช่น สุรุษสุราย

- (18) /สำ...สำ/ ปรากฏในคำอ่าน เช่น สำมุกสำบัน
 (19) /อี่.....อี่/ ปรากฏในคำอ่าน เช่น อี่เกอี่กั้ง อี่โหนอี่เหนอี่
 อี่โออี่เอ าลา

2) หน่วยอุปสรรคคู่สองพยางค์ คือหน่วยอ่าน 2 พยางค์ ที่มีรูปเหมือนกันที่จะปรากฏหน้าพยางค์ที่ 1 และพยางค์ที่ 2 ของหน่วยคำมูลฐานที่ละรูป หน่วยอุปสรรคคู่ชนิดนี้จะมีเสียง /ระ/ ในพยางค์ที่ 2 และพยางค์ที่ 5 ของคำอ่านหน่วยอุปสรรคคู่ชนิดนี้เท่าที่รวบรวมได้ในขณะนี้จะมีอยู่ 2 หน่วยคำ คือ

- (1) /จระ....จระ/หรือ/จร....จร/ ปรากฏในคำอ่าน เช่น
 จรกวัดจรแกวง จระคลับจระคลาย

- (2) /ทร..../ ปรากฏในคำอ่าน เช่น ทรสองทรสม ทรสมทรสาย
 าลา

5.1.3 หน่วยกลางศัพท์

หน่วยกลางศัพท์ในภาษาไทย จะแบ่งตามรูปลักษณะได้ 3 ชนิด คือ

5.1.3.1 หน่วยกลางศัพท์พยัญชนะเสียงเดียว คือหน่วยกลางศัพท์ที่มีรูปเป็นพยัญชนะเสียงเดียว ประกอบเขาระหว่างกลางหน่วยคำมูลฐาน ในการอ่านศัพท์หน่วยกลางศัพท์ จะออกเสียงควบกับเสียงพยัญชนะต้นไปพยางค์แรกของหน่วยคำมูลฐาน หรือกลายเป็นเสียงสะกดของพยางค์แรกของหน่วยคำมูลฐาน หน่วยกลางศัพท์ชนิดนี้จะมีอยู่ 5 หน่วยคำ คือ

- (1) /-ง-/ ปรากฏในคำอ่าน เช่น สั้งเวย บั้งเอิญ าลา
 (2) /-น-/ ปรากฏในคำอ่าน เช่น รัตทค บรรสม าลา
 (3) /-ม-/ ปรากฏในคำอ่าน เช่น จำรัส จำริญ
 ทำลาย าลา
 (4) /-ร-/ ปรากฏในคำอ่าน เช่น กระนก พระลบ
 ไพรบุญลย์ สระคราญ ตรลบ าลา
 (5) /-ษ-/ ปรากฏในคำอ่าน เช่น ราชตรี

5.1.3.2 หน่วยกลางศัพท์เสียงอักษรเพิ่มพยางค์ คือหน่วยกลางศัพท์ 2 เสียง ซึ่งได้แก่เสียงสระ /ะ/ หรือ /-ำ/ และเสียงพยัญชนะเสียงใดเสียงหนึ่ง เมื่อนำมาประกอบเข้ากับหน่วยคำมูลฐาน เสียงสระจะไปประสมกับพยัญชนะต้นของหน่วยคำมูลฐาน และเสียงพยัญชนะของหน่วยกลางศัพท์ชนิดนี้จะปรากฏเป็นพยัญชนะต้นของพยางค์ที่ 2 ของหน่วยคำมูลฐาน หน่วยผสมชนิดนี้เท่าที่รวบรวมได้ในขณะนี้ มีอยู่ 13 หน่วยคำ คือ

- (1) /-ะง-/ ปรากฏในคำผสม เช่น ผงก ผงาค เส็งยม
นงาย ฯลฯ
- (2) /-ะน-/ ปรากฏในคำผสม เช่น ขนาน ชนิด ชนิด พนัค
สนุก ฯลฯ
- (3) /-ะบ-/ ปรากฏในคำผสม เช่น เลบง ระเบำ ระเบาย
ละโบบ ฯลฯ
- (4) /-ะม-/ ปรากฏในคำผสม เช่น ชมิง ชม้อย ละโบบ
มมวย
- (5) /-ะย-/ ปรากฏในคำผสม เช่น ชยค ชยาย สยบ ฯลฯ
- (6) /-ะร-/ ปรากฏในคำผสม เช่น จรค จราว จริค
จริก ฯลฯ
- (7) /-ะล-/ ปรากฏในคำผสม เช่น แชลล มลลค ถลล
แมลล ฯลฯ
- (8) /-ะว-/ ปรากฏในคำผสม เช่น ชวัก สวาก ทวัก
สวาก ฯลฯ
- (9) /-ะอ-/ ปรากฏในคำผสม เช่น ชอุม ชอำ ชอ้อ ฯลฯ
- (10) /-ำน-/ ปรากฏในคำผสม เช่น จำนอง จำนำ สำเนา
 ฯลฯ
- (11) /-ำร-/ ปรากฏในคำผสม เช่น ชำรวย ชำแรก ชำระ
 ฯลฯ

(12) /-าล/ ปรากฏในคำผसान เช่น ชำแหละ

(13) /-าห-/ ปรากฏในคำผसान เช่น กำแหง

5.1.3.3 หน่วยกลางศัพท์พยางค์เดี่ยวเพิ่มพยางค์ คือหน่วยกลางศัพท์พยางค์เดี่ยวที่ประกอบด้วยเสียงสระและเสียงพยัญชนะสะกดออกเสียงกลมกลืนเป็นเสียงเดี่ยวเมื่อนำไปผसानกับหน่วยคำมูลฐานที่มีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะควบกล้ำ จะประสมกับเสียงพยัญชนะต้นตัวแรกของหน่วยคำมูลฐาน ส่วนพยัญชนะตัวที่ 2 จะปรากฏเป็นพยัญชนะต้นประสมด้วยสระเดิมของหน่วยคำมูลฐาน และปรากฏเป็นพยางค์ที่ 2 ของคำผसान หน่วยกลางศัพท์ชนิดนี้เท่าที่รวบรวมได้ขณะนี้มียู 1 หน่วยคำ คือ

(1) /-ะม-/หรือ/-ำ-/ เช่น กำไร กำลัง สำเร็จ
กำรือ ฯลฯ

5.1.4 หน่วยท้ายศัพท์

หน่วยท้ายศัพท์จะแบ่งตามรูปลักษณะที่ปรากฏในคำผसानได้ 3 พวก คือ

5.1.4.1 หน่วยท้ายศัพท์สระเสียงเดี่ยว คือหน่วยท้ายศัพท์ที่มีรูปเป็นสระเสียงเดี่ยวที่นำไปประกอบท้ายหน่วยคำมูลฐาน และจะเปลี่ยนเสียงสุดท้ายของหน่วยคำมูลฐานไปตามเสียงสระที่ปรากฏเป็นหน่วยท้ายศัพท์นั้น หน่วยท้ายศัพท์ชนิดนี้เท่าที่รวบรวมได้ขณะนี้มียู 4 หน่วยคำ คือ

(1) /-า/ ปรากฏท้ายคำผसान เช่น ภาย โศกา สุขา ชีว
ราชา โลกา โอบา ฯลฯ

(2) /-ำ/ ปรากฏท้ายคำผसान เช่น สุชี ขารี เกศี ทาสี เภรี
กุมารี ฯลฯ

(3) /-ำ/ ปรากฏท้ายคำผसान เช่น โลกี๋ กรณีย์ ทัศนีย์ ฯลฯ

(4) /-โ/ ปรากฏท้ายคำผसान เช่น เอโก ชโย สุขโ ชโย
โมโ พาโ โทโ ฯลฯ

5.1.4.2 หน่วยท่ายศัพทพยัญชนะเสียงเดียว คือหน่วยท่ายศัพทที่มีรูปเป็นพยัญชนะเสียงเดียว ที่จะกลายเป็นเสียงพยัญชนะสะกดของหน่วยคำมูลฐานที่มีเสียงสระเป็นเสียงท่ายศัพท เมื่อปรากฏรูปเป็นคำผาน หน่วยผานชนิดนี้จะมีอยู่ 3 หน่วยคำ คือ

- (1) /-ง/ ปรากฏท่ายคำผาน เช่น พลัง มรณัง ฯลฯ
- (2) /-น/ ปรากฏท่ายคำผาน เช่น โมหัน โทสัน ราชัน ฯลฯ
- (3) /-ศ/ ปรากฏท่ายคำผาน เช่น นิราศ ลีลาศ ฯลฯ

5.1.4.3 หน่วยท่ายศัพทพยางค์เดียว คือหน่วยผานพยางค์เดียวที่เมื่อนำไปประกอบท่ายหน่วยคำมูลฐาน จะมีทั้งชนิดที่เปลี่ยนเสียงสุดท้ายของหน่วยคำมูลฐาน ไปตามเสียงสระของหน่วยท่ายศัพท และชนิดที่คงรูปหน่วยคำมูลฐานไว้ตามเดิม หน่วยท่ายศัพทชนิดนี้จะจำแนกได้ 4 ชนิด คือ

1) หน่วยท่ายศัพทพยางค์เดียวเชื่อมพยางค์ คือหน่วยท่ายศัพทพยางค์เดียวที่มีเสียงแรกเป็นเสียงสระและมีเสียงพยัญชนะเป็นเสียงสะกด ซึ่งเมื่อนำมาผานกับหน่วยคำมูลฐาน จะเชื่อมกับเสียงสุดท้ายของหน่วยคำมูลฐานและจะปรากฏเป็นพยางค์ที่ 2 ของคำผาน หน่วยผานชนิดนี้เท่าที่รวบรวมได้ในขณะนี้จะมีอยู่ 7 หน่วยคำ คือ

- (1) /-ะง/ ปรากฏท่ายคำผาน เช่น สุขัง มรณัง พุทธัง
โลภัง ทกขัง ฯลฯ
- (2) /-ะน/ ปรากฏท่ายคำผาน เช่น ราชัน โมหัน โทสัน ฯลฯ
- (3) /-าศ/ ปรากฏท่ายคำผาน เช่น นิราศ มรณาศ ฯลฯ
- (4) /-ิก/ ปรากฏท่ายคำผาน เช่น สถาปนิก ขรรมิก อารามิก
อรัญญิก ฯลฯ
- (5) /-ิน/ ปรากฏท่ายคำผาน เช่น ชีวิน นริน โภคิน ภูมริน
มฤคิน ปักษิน ชาริน ศิลปิน ฯลฯ

(6) /-ิศ/ ปรากฏท้ายคำผาน เช่น นริศ โมริศ กามิศ ชายิศ
โศภิศ ธาริศ ฯลฯ

(7) /-เศศ/ ปรากฏท้ายคำผาน เช่น ทุเศศ เทเวศ ซาเยศ
มยุเศศ วานเศศ กาเมศ ฯลฯ

2) หน่วยท้ายศัพท์พยางค์เดี่ยวเพิ่มพยางค์ คือหน่วยผานท้ายศัพท์ที่มีรูปเป็น
หน่วยคำพยางค์เดี่ยว ซึ่งประกอบด้วยพยัญชนะต้นสระ พยัญชนะสะกด และเสียงวรรณยุกต์
เมื่อผานกับหน่วยคำมูลฐานจะปรากฏท้ายหน่วยคำมูลฐาน โดยไม่เปลี่ยนรูปและเสียงของ
หน่วยคำมูลฐาน แต่จะเพิ่มพยางค์หน่วยคำมูลฐานอีก 1 พยางค์ ในคำผาน หน่วยท้าย
ศัพท์ชนิดนี้เท่าที่รวบรวมได้ในขณะนี้จะมีอยู่ 11 หน่วยคำ คือ

(1) /-กร/ ปรากฏท้ายคำผาน เช่น กรรมกร ฆาตกร กสิกร
พัฒนากร วิทยากร ฯลฯ

(2) /-การ/ ปรากฏท้ายคำผาน เช่น กำหนดการ โฆษณาการ
สวัสดิการ เติ้งการ ฯลฯ

(3) /-คม/ ปรากฏท้ายคำผาน เช่น มกราคม มีนาคคม กรกฎาคม
 ฯลฯ

(4) /-ชอย/ ปรากฏท้ายคำผาน เช่น ออนชอย แซมชอย งอนชอย
 ฯลฯ

(5) /-ชาติ/ ปรากฏท้ายคำผาน เช่น คชาชาติ ตฤณชาติ ลดาชาติ
 ฯลฯ

(6) /-ภาพ/ ปรากฏท้ายคำผาน เช่น เสรีภาพ คุณภาพ สุขภาพ ฯลฯ

(7) /-มัย/ ปรากฏท้ายคำผาน เช่น มณีมัย กุศลมัย ตฤณมัย ฯลฯ

(8) /-ยน/ ปรากฏท้ายคำผาน เช่น เมษายน มิถุนายน กันยายน ฯลฯ

(9) /-แสง/ ปรากฏท้ายคำผาน เช่น คลังแสง ช่างแสง

(10) /-เหง/ ปรากฏท้ายคำผาน เช่น ชมเหง กุมเหง

(11) /-เอ็ด/ ปรากฏท้ายคำผาน เช่น สิบเอ็ด รอยเอ็ด พันเอ็ด ฯลฯ

3) หน่วยท่ายศัพทพยางค์เดี่ยวแปรรูป คือหน่วยท่ายศัพทพยางค์เดี่ยวที่มีรูปแปรเปลี่ยนไป เพื่อให้สอดคล้องกับหน่วยคำมูลฐาน เทาที่รวบรวมได้ในขณะนี้มีอยู่ 1 หน่วยคำ แต่จะจำแนกตามเสียงวรรณยุกต์ใด 4 พวก คือ

ก. หน่วยท่ายศัพทแปรรูปเสียงเอก คือหน่วยแปรรูปที่มีเสียงวรรณยุกต์เอก มี 21 รูป ปรากฏท้ายคำผาน เช่น บวมเป่ง แหงมาก แดงเอก คางเอก ทรงคิง ฯลฯ

ข. หน่วยท่ายศัพทแปรรูปเสียงโท คือหน่วยแปรรูปที่มีเสียงวรรณยุกต์โท มี 28 รูป ปรากฏท้ายคำผาน เช่น เรียบแปล ยิ้มแต่ อิ่มต่อ อังมี เจ็บเขียบ อบอุ่น ฯลฯ

ค. หน่วยท่ายศัพทแปรรูปเสียงตรี คือหน่วยแปรรูปที่มีเสียงวรรณยุกต์มี 33 รูป ปรากฏท้ายคำผาน เช่น แข็งเปก ตึงเปรียะ กลมคิก สั้นเทิม ขาวจัวะ ฯลฯ

ง. หน่วยท่ายศัพทแปรรูปเสียงจัตวา คือหน่วยแปรรูปที่มีเสียงวรรณยุกต์จัตวา มี 15 รูป ปรากฏท้ายคำผาน เช่น คำป้อ ทรงเป็ง คลองปรีอ ซาคผิง ทรงเผง ทรงแหวน เมาเอ บินปรีอ ฯลฯ

4) หน่วยท่ายศัพทพยางค์เดี่ยวเปลี่ยนเสียงสระ คือหน่วยผานท่ายศัพทพยางค์เดี่ยวที่มีเสียงพยัญชนะซ้ำกับพยัญชนะต้น และพยัญชนะสะกด (ถ้ามี) ของหน่วยคำมูลฐาน หน่วยท่ายศัพทชนิดนี้จะเปลี่ยนเสียงสระให้แตกต่างกับหน่วยคำมูลฐาน โดยที่คงเสียงวรรณยุกต์ไว้ตามเดิม หน่วยท่ายศัพทชนิดนี้จะแบ่งได้ 2 พวก คือ

ก. หน่วยท่ายศัพทเปลี่ยนเสียงสระเป็นสระระคับเดียวกัน คือหน่วยท่ายศัพทที่ประสมด้วยสระที่มีที่เกิระคับเดียวกับเสียงสระของหน่วยคำมูลฐาน มี 3 หน่วยคำ คือ

(1) หน่วยท่ายศัพทจะเปลี่ยนเสียงสระเป็นสระหน้า /^๑/หรือ/^๒/ เมื่อหน่วยคำมูลฐานประสมกับสระหลัง /^๑/หรือ/^๒/ ดังคำผาน เช่น บุงยั้ง บูนคั้ง อูอ้อ ฯลฯ

(2) หน่วยท้ายศัพท์จะเปลี่ยนเสียงสระเป็นสระหน้า /เ-ะ/หรือ/เ-/ เมื่อหน่วยคำมูลฐานประสมกับสระ /โ-ะ/หรือ/โ-/ ดังคำสถาน เช่น โงกเงก โยกเยก โทวกเทวก โคลงเคลง โหมะเหมะ โป่งเป่ง ฯลฯ

(3) หน่วยท้ายศัพท์จะเปลี่ยนเสียงสระเป็นสระหน้า /แ-ะ/หรือ/แ-/ เมื่อหน่วยคำมูลฐานประสมกับสระ /เ-าะ/หรือ/อ-/ ดังคำสถาน เช่น ทอแท้ มอมแมม ของแยง หลายแหล ออนแอ คลองแคว ฯลฯ

ข. หน่วยท้ายศัพท์เปลี่ยนเสียงสระเป็นสระต่างระดับกัน คือหน่วยท้ายศัพท์ที่ประสมด้วยสระที่มีที่เกิดต่างกับระดับเสียงสระของหน่วยคำมูลฐาน มี 1 หน่วยคำ 6 รูป คือ

(1) หน่วยท้ายศัพท์ที่เปลี่ยนเสียงสระเป็นสระต่ำ /ะ/หรือ/า/ เมื่อหน่วยคำมูลฐานประสมกับสระกลาง /เ-อะ/, /เ-อ/ ดังคำสถาน เช่น เซอซา เหนอะ-หนะ เคอคา เงอะงะ เหอะหะ เลอะละ ฯลฯ

(2) หน่วยท้ายศัพท์ที่เปลี่ยนเสียงสระเป็นสระต่ำ คือ /ะ/หรือ/า/ เมื่อหน่วยคำมูลฐานประสมกับสระหน้า-กลาง /เ-ะ/หรือ/เ-/ ดังคำสถาน เช่น เครงครัด เควงควาง ละละ เป่งป่าง ฯลฯ

(3) หน่วยท้ายศัพท์ที่เปลี่ยนเสียงสระเป็นสระต่ำ /ะ/หรือ/า/ เมื่อหน่วยคำมูลฐานประสมกับสระหลัง-กลาง /โ-ะ/หรือ/โ-/ ดังคำสถาน เช่น โอ้อา โวยวาย โยงฉาง โครมคราม โครงคราง ฯลฯ

(4) หน่วยท้ายศัพท์ที่เปลี่ยนไปประสมกับสระต่ำ /ะ/หรือ/า/ เมื่อหน่วยคำมูลฐานประสมกับสระหลัง-สูง /, /หรือ/ /, / ดังคำสถาน เช่น ตูมตาม ตะตะ บุงยาม ชูชา หรุหรานูงัน รุยราย ฯลฯ

(5) หน่วยท้ายศัพท์ที่เปลี่ยนไปประสมกับสระต่ำ /ะ/หรือ/า/ เมื่อหน่วยคำมูลฐานประสมกับสระหน้า-สูง คือ /ิ/หรือ/ึ/ ดังคำสถาน เช่น คิกคัก ยิบยับ ลีบลั๊บ ฯลฯ

(6) หน่วยท้ายศัพท์ที่เปลี่ยนไปประสมกับสระต่ำ /ะ/หรือ/า/ เมื่อหน่วยคำมูลฐานประสมกับสระกลาง-สูง คือ /^๑/หรือ/^๒/ ดังคำผาน เช่น อีคัก คักคัก ฉิ่งฉิ่ง อ้ออ่า ยี้คยาค อี้คยัค ศรีคคราค ฯลฯ

5.1.4.4 หน่วยท้ายศัพท์สองพยางค์ จะแบ่งตามรูปลักษณะได้ 2 ชนิด คือ

1) หน่วยท้ายศัพท์สองพยางค์คงรูป คือหน่วยท้ายศัพท์ 2 พยางค์ ที่เมื่อนำไปผานกับหน่วยคำมูลฐานจะคงทั้งรูปหน่วยท้ายศัพท์และหน่วยคำมูลฐานไว้ตามเดิม เท่าที่รวบรวมได้ในขณะนี้จะมีอยู่ 1 หน่วยคำ คือ

(1) /-รามา/ ปรากฏท้ายคำผาน เช่น สามย่านรามา โพธิ์ทอง-รามา กรุงเทพมหานคร คุสิศรามา ฯลฯ

2) หน่วยท้ายศัพท์สองพยางค์เชื่อมเสียง คือหน่วยท้ายศัพท์ 2 พยางค์ ที่เมื่อนำไปผานกับหน่วยคำมูลฐานจะเปลี่ยนทั้งรูปของหน่วยท้ายศัพท์และหน่วยคำมูลฐานไปจากเดิม คือเสียงสระในพยางค์แรกของหน่วยท้ายศัพท์จะไปประสมกับพยัญชนะสะกดหรือพยัญชนะที่ไม่ออกเสียงหรือพยัญชนะที่มีเครื่องหมายการันต์กำกับไว้ในหน่วยคำมูลฐาน เสียงสระพยางค์แรกของหน่วยท้ายศัพท์อาจจะกลมกลืนกับเสียงสระท้ายศัพท์ของหน่วยคำมูลฐานตามวิธีสนธิ ควบการผานคำวิเศษนี้ จะทำให้หน่วยท้ายศัพท์และหน่วยคำมูลฐานเปลี่ยนรูปไปจากเดิม หน่วยท้ายศัพท์ชนิดนี้จะมีอยู่เพียง 1 หน่วยคำ คือ

(1) /-กร/ ปรากฏท้ายคำผาน เช่น บุคคลากร ทรัพย์ากร ศิลปากร ฯลฯ

5.1.4.5 หน่วยท้ายศัพท์เสริมสร้อย คือหน่วยท้ายศัพท์ที่จะเปลี่ยนรูปไปจากหน่วยคำมูลฐาน โดยการเปลี่ยนเสียงสระในบางพยางค์ ให้แตกต่างกับหน่วยคำมูลฐานทั้ง ๆ ที่ใช้เสียงพยัญชนะต้นและเสียงสะกด (ถ้ามี) เหมือนหน่วยคำมูลฐาน และจะปรากฏได้กับทุกคำในภาษาไทย หน่วยท้ายศัพท์เสริมสร้อยจะแบ่งได้ 4 ชนิด คือ

1) หน่วยท่ายศัพทเสริมสร้อยพยางค์เดียว คือหน่วยท่ายศัพทพยางค์เดียวที่มี
รูปลักษณะคล้ายหน่วยคำมูลฐานที่มีแตกต่าง-แต่เพียงเสียงสระเท่านั้น จะแบ่งได้ 2 พวก คือ

(1) หน่วยท่ายศัพทพยางค์เดียวจะประสมควยสระ /แ-ะ/หรือ/แ-/ ถ้า
หน่วยคำมูลฐานประสมควยสระอื่นที่มีไซสระ /แ-ะ/หรือ/แ-/ ดังตัวอย่างคำผาน เช่น
ปะแปะ ละและ กินแก่น หินเห็น ฉีแฉ นึกแน็ก มือแม เตะตะ เมฆแมก ลูกแลก หุกซ์แท้ก
ครูแคร เมินแมน เคนแค้น ฯลฯ

(2) หน่วยท่ายศัพทพยางค์เดียว จะประสมควยสระ /เ-อะ/หรือ/เ-อ/
ถ้าหน่วยคำมูลฐานประสมควยสระอื่นที่มีไซสระ /เ-อะ/หรือ/เ-อ/ ดังตัวอย่างคำผาน
เช่น แปะเปอะ แคะเคอะ แลกเล็ก โทะเตอะ โทะเทอ รถเเค่ ผอนเผิ่น เมอะเมอะ
ไห้เหี้ย ไหมเหมี้ย คอยเคย คุยเคย ใจเจย โดยเคย ฯลฯ

2) หน่วยท่ายศัพทเสริมสร้อยสองพยางค์ คือหน่วยท่ายศัพท 2 พยางค์ที่มีเสียง
พยางค์แรกซ้ำกับพยางค์แรกของหน่วยคำมูลฐาน และพยางค์ที่สองจะมีเสียงพยัญชนะซ้ำกับ
พยัญชนะต้นและพยัญชนะสะกด (ถ้ามี) ของพยางค์ที่ 2 ของหน่วยคำมูลฐาน แต่จะเปลี่ยน
เสียงสระไปจากเสียงสระในหน่วยคำมูลฐานทำนองเดียวกับการเปลี่ยนเสียงของหน่วยท่าย
ศัพทเสริมสร้อยพยางค์เดียว คือจะประสมควยสระ /แ-ะ/หรือ/แ-/ และสระ /เ-อะ/หรือ
/เ-อ/ ดังตัวอย่างคำผาน เช่น

อาหาร <u>อา</u> เห็น	สมาย <u>เ</u> บาย	กระคาน <u>ก</u> ระแค้น
สะอา <u>ค</u> สะเอิก	ก <u>ร</u> ะจ <u>ก</u> ก <u>ร</u> ะแจ็ก	ตะหล <u>ก</u> ตะ <u>ห</u> ล็ก
สม <u>ค</u> สะ <u>ห</u> เมึก	ส <u>ล</u> บ <u>ล</u> สะ <u>ห</u> ล็บ	ตะ <u>ล</u> ย <u>ล</u> ตะ <u>ล</u> ย
สน <u>ก</u> สะ <u>ห</u> นึก	น <u>ล</u> ค <u>น</u> ะ <u>ห</u> ลค	พระ <u>เอ</u> ก <u>พ</u> ระ <u>แ</u> ก ฯลฯ

3) หน่วยท่ายศัพทเสริมสร้อยสามพยางค์ คือหน่วยท่ายศัพท 3 พยางค์ที่มีเสียง
พยางค์แรกและพยางค์ที่ 2 ของหน่วยคำมูลฐาน ส่วนพยางค์ที่ 3 จะมีเสียงพยัญชนะต้นและ
พยัญชนะสะกดซ้ำกับหน่วยคำมูลฐาน แต่จะเปลี่ยนเสียงสระไปทำนองเดียวกับการเปลี่ยน
เสียงสระของหน่วยเสริมสร้อยพยางค์เดียว และหน่วยเสริมสร้อย 2 พยางค์ ดังใคกล่าว
มาแล้ว

ตัวอย่างคำผานที่ประกอบด้วยหน่วยเสริมสรอย 3 พยางค์ เช่น

ราชการ <u>ร</u> าค <u>ค</u> ะ <u>ก</u> เ <u>ก</u> น	ส <u>ค</u> ค <u>ี</u> ส <u>ะ</u> ค <u>ุ</u> ค <u>เ</u> อ	โ <u>ม</u> ห <u>น</u> า <u>ม</u> อ <u>ค</u> ส <u>ะ</u> เ <u>น</u> อ
ส <u>ว</u> ส <u>ค</u> ี <u>ส</u> ะ <u>ห</u> ว <u>ค</u> ค <u>เ</u> อ	ร <u>ั</u> ฐ <u>บ</u> า <u>ล</u> ร <u>ั</u> ค <u>ะ</u> เ <u>บ</u> น	ส <u>ห</u> ร <u>ั</u> ฐ <u>ส</u> ะ <u>ห</u> ะ <u>ร</u> เ <u>ก</u> ๗๗

4) หน่วยท้ายศัพท์เสริมสรอย 4 พยางค์ คือหน่วยท้ายศัพท์ 4 พยางค์ที่มี พยางค์ที่ 1, 2 และ 3 ซ้ำกับพยางค์ที่ 1, 2, และ 3 ของหน่วยคำมูลฐาน ส่วนพยางค์ ที่ 4 จะมีพยัญชนะต้นและพยัญชนะสะกด (ถ้ามี) ซ้ำกับหน่วยคำมูลฐาน แต่จะเปลี่ยนเสียง สระไปเหมือนกับหน่วยท้ายศัพท์เสริมสรอยทั้ง 3 ชนิด ที่ใดกล่าวมาแล้ว หน่วยท้ายศัพท์ ชนิดนี้จะปรากฏในคำผาน เช่น

ราช <u>ส</u> ม <u>บ</u> ติ <u>ร</u> า <u>ค</u> ะ <u>ส</u> ม <u>ม</u> เ <u>ก</u> ค	ม <u>ห</u> า <u>บ</u> ณ <u>ิ</u> ท <u>ิ</u> ค <u>ม</u> ห <u>า</u> บ <u>ัน</u> ค <u>เ</u> ก <u>ค</u>
ส <u>ว</u> ส <u>ค</u> ิ <u>ก</u> าร <u>ส</u> ะ <u>ห</u> ว <u>ค</u> ค <u>ิ</u> ก <u>เ</u> น	ป <u>ระ</u> ชา <u>ส</u> ัม <u>พ</u> ัน <u>ช</u> ป <u>ระ</u> ชา <u>ส</u> ัม <u>พ</u> เ <u>น</u> ๗๗

5.2 หน่วยผานซ้ำรูป

หน่วยผานซ้ำรูปจำแนกตามรูปลักษณะได้ 2 พวก คือ

5.2.1 หน่วยผานซ้ำรูปพยางค์เดียว คือหน่วยผานที่มีรูปเป็นหน่วยคำพยางค์ เดียว ซึ่งจะปรากฏซ้ำกับรูปและเสียงของหน่วยคำมูลฐาน ซึ่งเป็นหน่วยคำไม้อิสระทั้งคำ หน่วยผานชนิดนี้เท่าที่รวบรวมได้ในขณะนี้จะมีอยู่ 80 รูป ดังปรากฏในคำผาน เช่น แกรก ๆ แคน ๆ กรอม ๆ คราว ๆ ใจ ๆ ง่า ๆ แงง ๆ แงน ๆ ฯลฯ

5.2.2 หน่วยผานซ้ำรูปสองพยางค์ จะแบ่งตามรูปลักษณะได้ 2 พวก ดังนี้

5.2.2.1 หน่วยผานสองพยางค์ซ้ำทั้งคำ คือหน่วยผานซ้ำรูป 2 พยางค์ ที่มีรูปซ้ำกับหน่วยคำมูลฐานทั้งหน่วยคำ หน่วยผานชนิดนี้เท่าที่รวบรวมได้ในขณะนี้จะมีอยู่ 21 รูป ดังปรากฏในตัวอย่างคำผาน เช่น กระจะ ๆ จุงจุง ๆ กระจิก ๆ กระจแตก ๆ กระจดอก ๆ กระจแส ๆ คักคัก ๆ ฯลฯ

5.2.2.2 หน่วยผสานสองพยางค์ซ้ำที่ละพยางค์ คือหน่วยผสานซ้ำรูปที่มี 2 พยางค์ ซึ่งจะมีรูปซ้ำกับหน่วยคำมูลฐานทั้ง 2 พยางค์ แต่จะซ้ำหน่วยคำมูลฐานที่ละพยางค์ หน่วยผสานชนิดนี้เท่าที่รวบรวมได้ในขณะนี้มียู 9 รูป ดังปรากฏในคำผสานต่อไปนี้

ตี ๆ ชั่ว ๆ	ครึ่ง ๆ กลาง ๆ	งู ๆ ปลา ๆ
สด ๆ รอน ๆ	ไป ๆ มา ๆ	ดำ ๆ แดง ๆ
ข้าง ๆ คู ๆ	เก ๆ กัง ๆ	ขวาง ๆ รี ๆ